

Ekonomie kolem nás

Mojmír Sabolovič

Katedra národního hospodářství

mojmir.sabolovic@law.muni.cz

PROGRAM PŘEDNÁŠEK

- 1. Přednáška - Ekonomie kolem nás
přednášející: Ing. Bc. Mojmír Sabolovič, Ph.D.
- 2. přednáška - Poptávka a nabídka
přednášející: Ing. Eva Tomášková, Ph. D.
- 3. přednáška – Státní rozpočet
přednášející: Ing. Eva Tomášková, Ph. D.
- 4. přednáška – Ekonomická krize
přednášející: Ing. Eva Tomášková, Ph. D.
- 5. přednáška - HDP
přednášející: Ing. Bc. Mojmír Sabolovič, Ph.D.
- 6. přednáška - Inflace
přednášející: Ing. Bc. Mojmír Sabolovič, Ph.D.

PODMÍNKY ABSOLVOVÁNÍ ZKOUŠKY

- Zkouška bude mít písemnou a ústní formu.

Písemný test bude sestaven z následujících částí:

- 6 otázek testových (každá otázka - max 3 body)
- 2 grafy (každý graf - max 6 bodů)
- 5 otázek volných (každá otázka - max 4 body)
- Z písemného testu je možné získat maximálně 50 bodů, na hodnocení alespoň E je nutné získat minimálně 31 bodů.

- K ústní zkoušce může student přistoupit, pokud má z písemné části hodnocení alespoň E.
- Na ústní části může student získat až 5 bodů.
- Studenti navíc obdrží za každou absolvovanou přednášku 1 bod, který se bude přičítat k bodům získaným z písemného testu.

Výsledné hodnocení:

55 - 51	A
50 - 46	B
45 - 41	C
40 - 36	D
35 - 31	E
30 a méně	F

Základní pojmy

Ekonomie

- věda o lidském jednání**
- studuje chování jednotlivců**
- zabývá se alokací vzácných zdrojů mezi různá alternativní užití tak, aby byly uspokojeny lidské potřeby**

Proč ekonomie?

- ekonomie a právo
- ekonomie a politika

- ekonomie začíná u potřeb
- potřeba je pocit – tzn. je subjektivní
- odstranit potřebu je možné pouze spotřebou

Ekonomika

- hospodaření určitého subjektu

Mikroekonomie

- zkoumá rozhodování jednotlivých tržních subjektů (jednotlivci, firmy, stát)

Makroekonomie

- zkoumá hospodářství jako celek

Charakteristiky ekonomie

- **Pozitivní ekonomie**
- **Normativní ekonomie**
- **Čistá ekonomie**
- **Aplikovaná ekonomie**

Dějiny ekonomického myšlení

- Starověk – myšlenky antických filozofů
- Středověk
 - Scholastika
 - Kanonismus
- Merkantilismus
 - Kamerální vědy
- Merkantilismus
- Klasická politická ekonomie
- Keynesiánství
- Monetarismus
- Institucionální ekonomie

Základní ekonomické činnosti

- **Potřeba** (hmotné, nehmotné, individuální, kolektivní, společenské, luxusní)
- **Spotřeba**
- **Výroba**
- **Směna**
- **Ekonomie se zabývá racionálním rozhodováním lidí v podmínkách vzácnosti**

Statky

- Vše co uspokojuje potřeby

Dle způsobu spotřeby:

- spotřební
- kapitálové (výrobní)

Dle dostupnosti:

- volné
- ekonomické – jsou vytvářeny hospodářskou činností lidí, tj. výrobou, která je založena na využívání a přeměně zdrojů
- soukromé
- veřejné – z jejich užívání nemůže být někdo vyloučen, např. policie, školství

Užitek

- **Užitek ukazuje míru preferencí. Pokud spotřebitel nalezne nejvíce preferovanou situaci, maximalizuje užitek**
- **celkový užitek – celkové uspokojení potřeb ze spotřeby statku**
- **mezní užitek – změna celkového užitku vyvolaná změnou spotř. Statku p jednotku**
 - **zákon klesajícího mezního užitku**
- **Racionální spotřebitel není ochoten platit za statek vyšší cenu, než jaký je mezní užitek statku. Zvyšuje nákup statku pouze do takového množství, kdy je ještě mezní užitek statku vyšší nebo alespoň roven ceně.**

-
- **Ekonomická vzácnost - omezenost**
 - **Základem je hledání optima**
 - **Racionálně jednající spotřebitel maximalizuje užitek ze spotřeby**

Výrobní faktory

Výrobní faktory:

- půda
 - vnitřně nehomogenní faktor (liší se kvalitou), omezenost
 - rozsahu půdy
- práce
 - pracovní síly nejsou volně zastupitelné
 - produktivita práce (produktivita práce roste, jestliže stejným množstvím práce je výrobce schopen vyprodukovat větší množství produkce)
- kapitál
 - je sám výsledkem předchozí výroby (statky pomocí nichž jsou vyráběny jiné statky)

Homo economicus

- **Předpoklad racionálního chování člověka (volba prostředků k dosažení cílů, volba nejnadnější cesty)**
- **rozdělení vzácného zdroje mezi více příležitostí – porovnávání přírůstku uspokojení z těchto příležitostí**
- **maximalizace užitku a minimalizace nákladů**
- **efektivní alokace vzácného zdroje**

Trh

Subjekty trhu:

– Domácnosti

- jednotlivci, kteří chtějí uspokojit svou potřebu

– Podniky

- samostatná výrobně-ekonomická jednotka, sociálně ekonomický a technický systém, jehož primárním cílem je podle klasické verze teorie firmy maximalizace zisku

– Stát

- sestávající ze všech orgánů státní moci

Všechny subjekty vystupují současně jako:

- kupující

Tržní mechanismus

- **Co vyrábět?**
- **Jak vyrábět?**
- **Pro koho vyrábět?**

Formy trhu

Založené na:

- Zvykovém systému
- Příkazovém systému
- Tržním systému
- Smíšeném systému

Typy trhů

- **Dílčí trh – prodává se a nakupuje jeden konkrétní produkt**
- **Agregátní trh – trh všech produktů**

Neviditelná ruka trhu

- **V tržní ekonomice svobodná směna a tržní ceny zajišťují soulad mezi prospěchem jednotlivce a společným prospěchem**

10 PRINCIPŮ EKONOMIE

Greg Mankiw (<http://gregmankiw.blogspot.com/>):

Jak se lidé rozhodují

- 1. Při rozhodování jsme vystaveni kompromisům. Při výběru jedné věci se vzdáváme věci druhé. Rozhodování tak vyžaduje kompromis mezi našimi cíli.**
- 2. Cena věci je vyjádřena tím čeho se vzdáme proto, abychom ji získali. Musíme brát v úvahu jak běžné tak implicitní náklady našeho jednání.**
- 3. Racionální člověk se rozhoduje na základě mezních veličin. Racionálně se rozhodující člověk jedná tehdy, pokud jeho mezní zisk překročí mezní náklady.**
- 4. Lidé reagují na stimuly. Mění své chování při změnách nákladů a výnosů.**

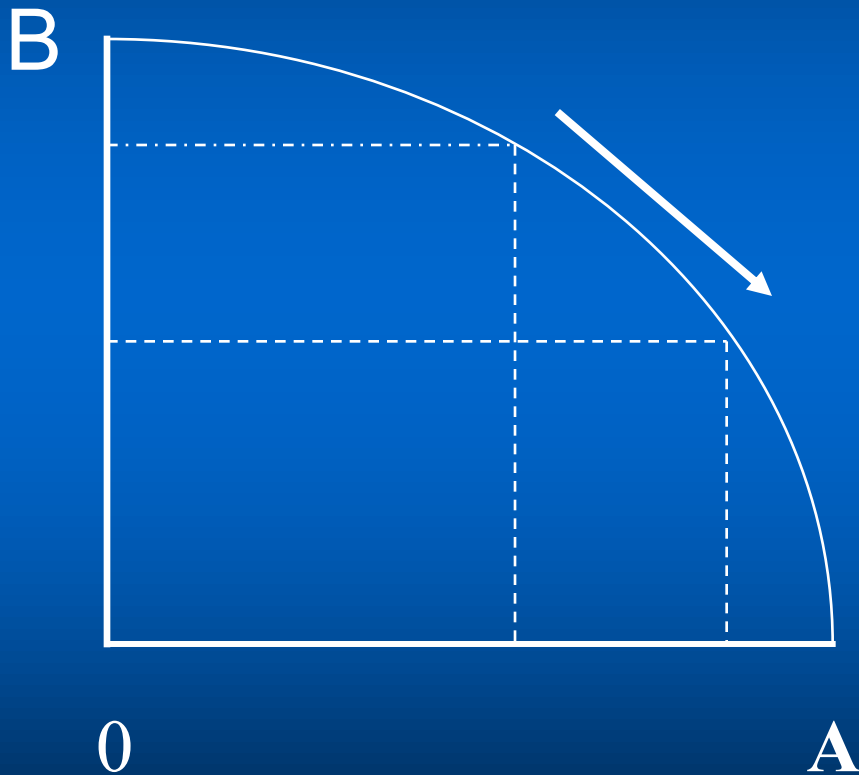
JAK FUNGUJE EKONOMIKA JAKO CELEK

1. V některých případech může vláda svými zásahy zvýšit výstupy realizované na trhu. Když dojde k selhání efektivní alokace zdrojů vláda může změnit výstup veřejnou politikou. Např. antimonopolní regulace a nástroj eliminace znečištění ŽP
2. Trhy jsou obvykle vhodným prostředkem organizace ekonomických činností. Domácnosti a firmy se v tržních ekonomikách chovají tak, jako by je vedla neviditelná ruka trhu k dosahování alokační efektivnosti. Opakem je centrálně plánovaná ekonomika.
3. Trh umožňuje každému účastníku růst. Trh umožňuje soustředit se , specializovat se na ty aktivity, které jsou člověku nejlépe. Obchodováním s ostatními účastníky trhu je možné koupit větší škálu výrobků a služeb.

JAK SE LIDÉ VZÁJEMNĚ OVLIVŇUJÍ

- 1. Životní standard v zemi je dán schopností produkovat zboží a služby. Země jejíž pracovníci dokáží vyprodukovat vyšší počet zboží a služeb za jednotku času dosahují vyššího životního standardu. Stejně tak, jestliže roste produkce země jako celku, roste průměrný příjem.**
- 2. Ceny rostou, když vláda tiskne moc peněz. Příliš mnoho peněz v oběhu má za následek pokles jejich hodnoty. Následkem toho rostou ceny na základě požadavku vyšší částky peněz za stejné množství zboží a služeb.**
- 3. Společnost čelí závislosti mezi inflací a nezaměstnaností v krátkém období. Redukce inflace obvykle znamená krátkodobý růst nezaměstnanosti. Tento vztah je základním východiskem pro pochopení změn ve zdanění, vládních výdajích a monetární politice.**

Hranice produkčních možností

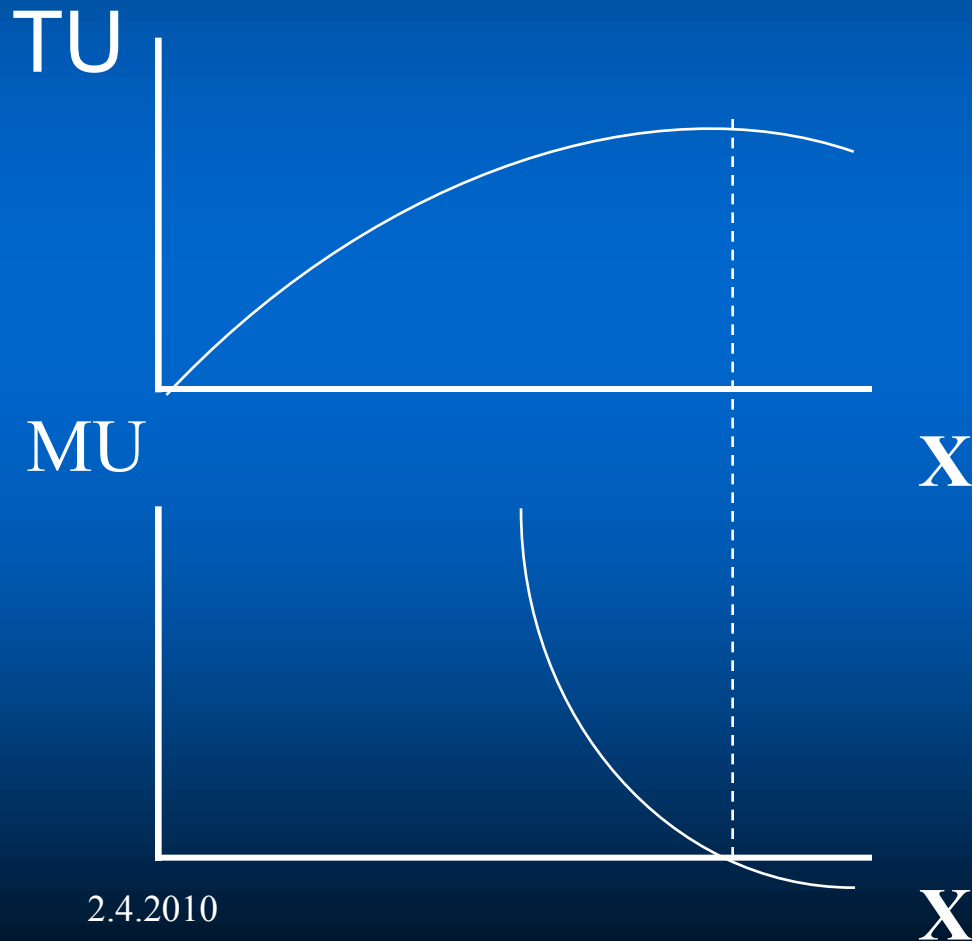
Všechny možné kombinace dvou výrobků, které je možné získat s danými zdroji

-
- **Dosahuje-li ekonomika výkonu na hranici výrobních možností, dosahuje tzv. výrobní efektivity**

Zákon klesajících výnosů

- **zvyšujeme-li používané množství některého z výrobních faktorů, zatímco množství ostatních faktorů se nemění, zpomaluje to tempo růstu celkového produktu**

Celkový a mezní užitek

Děkuji za pozornost!

Mojmír Sabolovič
Katedra národního hospodářství
mojmir.sabolovic@law.muni.cz